

Р. Я. Лаврентій

Стадник Йосип Дмитрович

СТАДНИК Йосип Дмитрович (18. 03. 1876, с. Валява, нині Підкарпатського воєводства, Польща — 08. 12. 1954, Львів) — актор, режисер, організатор театральної справи, перекладач, педагог. Чоловік [Софії](#), батько *Яреми, Стефи, Софії Стадників*. Навчався у Тернопільській учительській семінарії (1890—94), закінчив польську драматичну студію. 1894—1913 працював у Руському народному театрі товариства «Руська бесіда»: від 1894 — актор, від 1898 — режисер, від 1906 — директор. 1896—97 був актором у польській трупі Ярецького у Станіславі (нині Івано-Франківськ). 1913—14 керував приватною трупю «Український театр Й. Стадника» зі Львова. Учасник 1-ї світової війни, 1915—17 перебував у полоні (м. Тамбов, нині РФ). 1917—19 працював у Театрі М. Садовського у Києві. 1919—20 — директор Державного театру Західної області УНР (Станіслав, Кам'янець-Подільський, нині Хмельницької обл.), 1921—24 — Українського театру товариства «Українська бесіда» (Львів). 1924—27 керував приватною трупю «Львівський український театр Й. Стадника» (1925—27 під протекторатом «Союзу артистів» — секції Союзу діячів українського театрального мистецтва), 1927—29 очолював трупу кооперативу «Український театр» у Львові, 1933—35 (з перервами, 1934 працював у театрі доньки — «Артистичному турне Стефи Стадниківни») — кооперативний Український народний театр імені І. Тобілевича. 1929—33, 1935—39 керував приватними труппами. 1939—41 очолював державний Український драматичний театр імені Лесі Українки у Львові. 1941—43 працював актором і режисером Українського театру Львова — Львівського оперного театру (водночас 1942—43 ставив вистави у «Клюбовому театрі» при Літературно-мистецькому клубі); 1943—44 очолював «Підкарпатський театр» у м. Дрогобич (нині Львівської обл.), 1945—47 керував «Театром мініатюр» у Львові. Викладав у Музично-драматичній школі імені М. Лисенка в Києві (1917—18), у драматичній школі при

Вищому музичному інституті у Львові (1922—24), інших студіях і школах. Автор спогадів «Народження театру» («Література і мистецтво», 1941, № 4), понад 50-ти перекладів драматичних творів та лібрето із польської, російської, чеської, німецької та шведської мов. 1947 був заарештований та безпідставно засуджений до 10-ти р. ув'язнення. 1954 повернувся до Львова. Реабілітований 1990. Твори Т. Шевченка займали помітне місце в акторському та режисерському доробку С. Зокрема, 1911 поставив драму «Назар Стодоля» у Руському народному театрі товариства «Руська бесіда», 1914 — у приватній трупі (зіграв важливу роль антигероя — Хоми Кичатого). 1901 поставив «Невольника» М. Кропивницького (за Т. Шевченком), відтворивши концептуально важливий образ Степана (до цієї інсценізації звертався знову 1902, 1904, 1907, 1910 та пізніше — в інших театрах). Найпомітніше місце у доробку С. займала опера «Катерина» М. Аркаса (за Т. Шевченком): вперше до неї звернувся 1902 (поновлював 1904, 1910; пізніше упродовж 1920—39 ставив у театрі товариства «Українська бесіда», трупі кооперативу «Український театр» у Львові, низці приватних мандрівних театрів (у головній ролі виступала Стефа Стаднікова). С. — організатор і постановник концертів, присвячених пам'яті поета в Рогатині (нині Івано-Франківська обл.), Стрию (нині Львівська обл.), Бережанах (нині Тернопільська обл.), Львові, Кракові, Чернівцях (1901—14). Серед учнів — [Лесь Курбас](#), [А. Бучма](#), [М. Крушельницький](#), [Я. Геляс](#).

Основні ролі

Іван («Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького), Голохвостий («Модний жених» за п'єсою «За двома зайцями» М. Старицького), Яго («Отелло» В. Шекспіра), Хлестаков («Ревізор» М. Гоголя), Микита («Влада темряви» Л. Толстого) «Вітер зі Сходу» (1941); у кіно — Дубчак («Вітер зі Сходу», 1940, режисер А. Роом, Київська кіностудія художніх фільмів).

Основні вистави

«Украдене щастя» І. Франка, «Сонце руїни» В. Пачовського, «Лісова пісня» Лесі Українки, «Осінь» О. Олеся, «Дон Кіхот з Еттенгайма» та «Вантаж» Я. Галана, «Тартюф», «Скупий» Ж.-Б. Мольєра, «Розбійники», «Підступність і кохання» Ф. Шіллера, «Нора» («Ляльковий дім»), «Привиди» Г. Ібсена, «Міщани» та «На дні» М. Горького, «Вишневий сад», «Дядя Ваня» А. Чехова, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Роксолана» Д. Січинського, «Еней на мандрівці» Я. Лопатинського, «Над Дніпром» Є. Форостини за О. Олесем, «Галька» С. Монюшка, «Травіата» Дж. Верді, «Продана наречена» Б. Сметани, «Євгеній Онєгін» П. Чайковського, «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні, «Баядера» І. Кальмана, «Весела вдова» Ф. Легара, «Добродійна Сузанна» Ж. Гільберта.

Рекомендована література

1. Лужницький Г. Йосип Стадник // Київ. Філадельфія, 1955. Ч. 5;
2. Костюк Ю. Йосип Стадник // Мистецтво. 1966. № 4;
3. Медведик П. Йосип Стадник: До 100-річчя від дня народження українського актора // Жовтень. 1976. № 9;
4. Коваль Я. Софія та Йосип: (Стадники) // Україна. Наука і культура: Щоріч. К., 1989. Вип. 23;
5. Мендлюк І. Про Й. Стадника — піонера українського театру // Наш театр: Кн. діячів укр. театр. мист-ва 1915—91. Т. 2. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1992;
6. Пендрак М. Актор, режисер, педагог // Русалка Дністрова. 1996. № 5;
7. Максименко С. Справа його життя // Просценіум. Л., 2001. № 1;
8. Боньковська О. Патріарх української галицької сцени (До 125-річчя від дня народж. Й. Д. Стадника) // Мист. обрії'2001—02: Альм. К., 2003.

Бібліографічний опис:

Стадник Йосип Дмитрович / Р. Я. Лаврентій // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-884015>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).